

Zwaluwen luchtacrobaten in nood

REGIONAAL LANDSCHAP
RIVIERENLAND
LANGS NETE, DIJLE, ZENNE & RUPEL

Zwaluwen spreken tot de verbeelding

Elk jaar kondigt de komst van de zwaluwen de lente aan. De daaropvolgende maanden vrolijken ze de straten op met hun speels gezang, scheren ze acrobatisch door de lucht en houden ze het vee gezelschap in de stallen.

Na de zomer verdwijnen de zwaluwen weer en vliegen ze duizenden kilometers ver naar het zuiden om daar te winter door te brengen. In de lente keren ze terug naar hun nesten bij ons. Jammer genoeg zijn het er elk jaar minder. In deze folder vind je heel wat tips om deze geluksbrengers te helpen met het vinden van een nest.

Waarom verdwijnen zwaluwen?

De belangrijkste oorzaak voor de achteruitgang van het zwaluwenbestand is het verdwijnen van hun broedplaatsen. Wanneer zwaluwen hun nest niet meer vinden, geraken ze gedesoriënteerd en duurt het lang voor ze opnieuw een nest maken. Andere oorzaken zijn:

- Nesten worden verwijderd (Nesten verwijderen is bij wet verboden!)
- Hermetisch afsluiten van stallen
- Minder bouw materiaal aanwezig
- Aanbod van insecten verminderd
- Afbraak en restauraties van oude gebouwen
- Nieuwbouwwoningen
- Ontbreken van dakoversteek
- Kanaliseren van waterlopen

Help de zwaluwen in jouw buurt!

Wat kan jij doen?

Woon je in de buurt van een zwaluwkolonie, dan zijn kunstnesten vaak aangewezen. Aangezien elke zwaluwsoort een specifieke nestvoorkeur heeft, zijn de kunstnesten aangepast aan hun voorkeuren. Het is dus belangrijk om te weten welke zwaluwsoort er bij jou in de buurt zit.

- Voorzie kunstnesten
- Dakoversteek van minstens 30-50 centimeter
- Geen hoge obstakels voor nesten
- Steunlat voorzien
- Aanleg van modderpoelen
- Mestplankjes ophangen

Huiszwaluw

Roerenzwaluw

© GlennVermeersch

© wikimedia Loobiet805

© wikimedia Andrea Schaffer

Herken de zwaluw!

Kunstnesten:

De Kunstnesten voor huiszwaluwen zijn gemaakt uit houtbeton, een duurzame en natuurlijke mix van houtvezels en beton. Het nest is volledig dicht en enkel voorzien van een kleine vliegopening. Het wordt bevestigd op een L-vormig houtplankje tegen de muur. Het nest kan eenvoudig worden opgehangen met twee vijzen. Er bestaan twee types nesten: dubbele nesten en enkele nesten.

Het kunstnest kan best worden opgehangen onder een uitstekende dakrand of in de nok van het dak. Idealiter op gevels die georiënteerd zijn tussen de windrichting noord en zuidoost. De nestkasten worden beter niet onder ramen en deuren gehangen.

Enkele aandachtspunten:

- Hang de nesten waterpas
- Aanvliegroute moet vrij blijven
- Nesten minimaal vier meter hoog bevestigen

De Huiszwaluw (*Delichon urbicum*)

Kenmerken:

- Witte onderzijde
- Weinig gevorkte staart
- Witte stuit
- Nesten onder dakgoten

Leefomgeving: De huiszwaluw maakt zijn nesten tegen gevels van huizen die een uitstekende dakgoot of dakrand hebben. Het nest bestaat uit modder en klei dat verzameld wordt uit plassen en rivieroeveren in de buurt, hierdoor komen huiszwaluwen vaak voor aan dorpsranden. Huiszwaluwen zijn zeer honkvast en komen elk jaar opnieuw naar dezelfde plek en zelfs hetzelfde nest. Het zijn ook koloniebroeders waardoor je dikwijls meerdere nesten bij elkaar kan aantreffen.

De Boerenzwaluw (*Hirundo rustica*)

Kenmerken:

- Diep gevorkte staart
- Roodbruine keel en voorhoofd
- Komvormig nest vooral in schuren en stallen

Leefomgeving:

Boerenzwaluwen maken hun nesten in schuren en stallen, waar ze makkelijk stro en insecten vinden dankzij de aanwezigheid van het vee. Hun halfopen nesten van klei, modder en stro maken ze tegen een balk of onder het dak. Volwassen boerenzwaluwen komen elk jaar opnieuw naar dezelfde broedplaats. De juveniele vogels keren niet terug naar hun geboorteplaats maar blijven wel in de buurt.

Kunstnesten:

Kunstnesten voor boerenzwaluwen bestaan uit hetzelfde materiaal als de huiszwaluwnesten, namelijk houtbeton. De nesten zijn komvormig en open langs de bovenzijde. Ze worden best opgehangen in permanent geopende schuren of loodsen. Plaats deze nesten in een donker hoekje, beschermt tegen tocht en vocht.

Kunstnesten:

Gierzwaluwnesten hang je best zo hoog mogelijk (minimaal drie meter hoog), want deze zwaluwen laten zich eerst vallen voordat ze kunnen opvliegen. Hang de nesten niet in de volle zon, anders kan de temperatuur te hoog oplopen. Aanvliegroutes worden best vrij gehouden. Hang de nesten dus niet voor hoge bomen, struiken of andere obstakels.

Gierzwaluw (*Apus apus*)

Kenmerken:

- Donkere kleur
- Sikkelvormige vleugels
- Is geen echte zwaluw
- Brengt heel veel tijd in de lucht door

Leefomgeving:

Gierzwaluwen komen vaak voor in steden waar ze hun nesten maken in donkere holtes onder daken, in kleine muurspleetjes of onder losliggende dakpannen. Hun nesten maken ze met uit de lucht gevangen plantendeeltjes en veertjes, die ze aan elkaar plakken met hun speeksel. Gierzwaluwen komen maar enkele keren per dag naar hun nest want ze leven en slapen in de lucht.

De Oeverzwaluw (*Riparia riparia*)

Kenmerken:

- Klein en bleekbruin
- Zwak gevorkte staart
- Nest in steile oeverwanden

Leefomgeving:

De oeverzwaluw broedt van nature in steile afgekalfde oevers van rivieren, beken en stuivende duinen. Doordat deze plekken stelselmatig verdwijnen door o.a. het indijken van de rivierwanden, heeft de oeverzwaluw zich moeten aanpassen. Hij maakt nu ook nesten in zandhopen, dijken, opgespoten wallen en diepe bouwputten. In deze wanden graaft de oeverzwaluw een broedpijp uit van 40 tot 150 centimeter diep. Aan het uiteinde van de pijp bevindt zich de broedkamer die bestaat uit veren, gras en stro. De broedgangen worden maar één keer gebruikt om zo nestparasieten te vermijden. De oeverzwaluw is dus genoodzaakt om elk jaar een nieuwe broedgang te graven.

Richard Toewel

Kunstnesten:

Om de oeverzwaluw te helpen worden oeverzwaluw wanden of bakken geplaatst. Oeverzwaluw wanden bestaan voornamelijk uit zandhopen waarbij er gestreeft wordt naar de ideale leefomstandigheden. In de oeverzwaluw bakken worden broedpijpen voorzien.

Geen poep op de stoep? Gebruik mestplankjes

Mestplankjes worden onder nesten opgehangen om de uitwerpselen op te vangen. De mestplank kan zowel onder kunst- als natuurlijke nesten geplaatst worden. Je kan deze mestplanken ook heel eenvoudig zelf maken met betonplex of ander weerbestendig materiaal. De plank moet ongeveer 25 cm breed zijn en 35 cm lang. Onder een dubbel nest kan je best een plank van 80 cm lang plaatsen. Hang de plank minstens vijftig centimeter onder het nest en drie à vier centimeter van de muur. Zo voorkom je dat de zwaluwen onder de plank een nest maken.

Vragen?

Heb je nog meer vragen over de zwaluw of wil je met jouw vereniging, school, buurt deelnemen aan een zwaluwproject?
Neem dan zeker contact op met ons.

Regionaal Landschap Rivierenland vzw
Hallestraat 6
2800 Mechelen
015 21 98 53
info@rlrl.be
www.rlrl.be

*Kunstnesten aankopen?
Hiervoor kan u terecht bij verschillende
online webwinkels, Natuurpuntafdelingen of
sociale economiebedrijven ...*

Colofon

Deze brochure is een uitgave van Regionaal Landschap Rivierenland en kwam tot stand met de steun van de Provincie Antwerpen.

Verantwoordelijke uitgever:

Ankatrien Boulanger - Regionaal Landschap Rivierenland vzw - Hallestraat 6 - 2800 Mechelen
015 45 13 80 - info@rirl.be - www.rirl.be

Lay-out: Regionaal Landschap Rivierenland

Foto's: Regionaal Landschap Rivierenland